

Η ΠΛΟΚΗ

Η πλοκή και η ανάπτυξη θα 'λεγε κανείς πως είναι δυο διαδικασίες που εν μέρει συμπίπτουν, και έτσι είναι έως κάποιο βαθμό. Είναι αδύνατον να αναπτύξεις το θέμα σου χωρίς δράση, η τελευταία όμως αποτελεί μέρος της πλοκής. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθώ στην πλοκή, στη δόμηση και στους αρμούς της: στη δουλειά που απαιτείται αφού κάποιος αναπτύξει μια ιδέα και αποφασίσει για τις λεπτομέρειες.

Για παράδειγμα, πού πρέπει κάποιος να βάλει την κορύφωση μέσα σ' ένα βιβλίο; Δεν είμαι σίγουρη ότι σε κάθε βιβλίο υπάρχει ένα εξαιρετικό συμβάν που μπορεί να θεωρηθεί κορύφωση. Κάποιες πλοκές όμως θα έχουν μια φανερή κορύφωση, μια έκπληξη ή κάτι bouleversant. Σε αυτή την περίπτωση καλύτερα να αποφασίσουμε πού θα βρίσκεται: στη μέση, στο τέλος, ή όταν η αφήγηση έχει ήδη προχωρήσει κατά τα τρία τέταρτα; Ορισμένα βιβλία μπορεί να έχουν δύο ή τρεις κορυφώ-

σεις της ίδιας έντασης. Κάποιες θα πρέπει να είναι στο τέλος του βιβλίου, γιατί έπειτα απ' αυτές δε μένει και τίποτα να ειπωθεί, και το βιβλίο θα πρέπει να τελειώσει εκεί, με μια αποκορύφωση.

ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΣΗΜΕΙΑ

Θα συμβούλευα τον άπειρο συγγραφέα να κάνει ένα αρχικό σκαρίφημα του βιβλίου κεφάλαιο το κεφάλαιο. –με σύντομες σημειώσεις για καθένα από αυτά–, γιατί οι νέοι συγγραφείς είναι πολύ επιρρεπείς στην απεραντολογία. Το σημείο εκκίνησης είναι μια ερώτηση που ο ίδιος ο συγγραφέας πρέπει να θέσει στον εαυτό του: «Με ποιον τρόπο εξελίσσει το συγκεκριμένο κεφάλαιο την αφήγηση;». Αν για το συγκεκριμένο κεφάλαιο έχεις μια αμφιταλαντευόμενη ιδέα και η πρόζα σου είναι χαλαρή, πρόσεχε πολύ. Θα ήταν ίσως συνετότερο να το απορρίψεις αν δεν μπορεί να εκφράσει ένα δυο σημαντικά πράγματα. Αν όμως πιστεύεις ότι η ιδέα σου στο κεφάλαιο προχωράει την πλοκή, σε αυτή την περίπτωση κάνε έναν κατάλογο με όσα θέλεις να πεις στο κεφάλαιο αυτό. Μερικές φορές το ζητούμενο μπορεί να είναι ένα και μόνο – κάποιος από τους πρωταγωνιστές που προσπαθεί να απο-

κρύψει το γεγονός ότι τυφλώνεται ή ένα σημαντικό γράμμα που κλάπηκε. Κάποιες άλλες φορές μπορεί να είναι περισσότερα. Σημείωσέ τα πρόχειρα σ' ένα χαρτί και βάλ' το πλάι στη γραφομηχανή για να 'σαι σίγουρος ότι δε θα ξεχάσεις κανένα. Ακόμα και τώρα, που έχω γράψει κάπου είκοσι βιβλία, μερικές φορές σημειώνω τι θέλω να γράψω. Αν το έκανα αυτό από την αρχή, τότε που έγραφα το Ξένοι στο τρένο, θα είχα γλιτώσει πολύ κόπο. Δε βλάπτει καθόλου να κρατάς σημειώσεις, ακόμα κι αν είσαι πολύ έμπειρος. Σου δίνει μια σιγουριά γι' αυτό που γράφεις.

Το ταμπεραμέντο αλλά κι ο χαρακτήρας του συγγραφέα αντανακλώνται στη δόμηση της πλοκής - ορθολογιστής, παράλογος, πεζός, εμπνευσμένος, αντιγραφέας ή πρωτότυπος. Ο ορθολογιστής, πεζός συγγραφέας που ακολουθεί το συρμό συνήθως πετυχαίνει, οι αντιγραφές πουλάνε και από ψυχολογικής άποψης δεν είναι ιδιαίτερα απαιτητικές. Συνεπώς η παραγωγή του δυνητικά είναι δύο με δέκα φορές μεγαλύτερη απ' ό,τι ενός πιο δημιουργικού συγγραφέα, ο οποίος όχι μόνο κοπιάζει και βάζει συναίσθημα σε ό,τι γράφει, αλλά επιπλέον διατρέχει τον κίνδυνο να του απορρίψουν το βιβλίο. Θα συνιστούσα να σταθμίσεις τον εαυτό

σου πριν αρχίσεις να γράφεις. Κι επειδή αυτό γίνεται μόνο κατ' ιδίαν και σιωπηλά, δεν υπάρχει λόγος για ψωροπερηφάνιες.

Κάνω αυτή την παρατήρηση εδώ γιατί αφορά τη δομή της πλοκής. Γενικά στο κοινό δεν αρέσει στο τέλος να ξεφεύγουν οι εγκληματίες, αν και στα βιβλία αυτό είναι πιο αποδεκτό απ' ό,τι στην τηλεόραση ή τον κινηματογράφο. Παρ' ό,τι η λογοκρισία έχει χαλαρώσει, ένα βιβλίο έχει περισσότερες πιθανότητες να μεταφερθεί στην τηλεόραση ή στον κινηματογράφο αν ο εγκληματίας ήρωας συλληφθεί, τιμωρηθεί και στο τέλος αναγκαστεί να αισθανθεί φρικτά. Είναι σχεδόν προτιμότερο να τον σκοτώσετε εσείς στη διάρκεια της ιστορίας, αν δεν πρόκειται να το κάνει ο νόμος. Αυτό είναι αντίθετο με τα γούστα μου, καθώς μάλλον μου αρέσουν οι εγκληματίες και τους βρίσκω εξαιρετικά ενδιαφέροντες, εκτός 'κι αν είναι μονότονοι και βλακωδώς βίαιοι.

Οι εγκληματίες είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντες από δραματικής άποψης, γιατί τουλάχιστον για ένα διάστημα είναι δραστήριοι, έχουν ελεύθερο πνεύμα και δεν υποκύπτουν σε κανέναν. Είμαι τόσο νομοταγής, που στα τελωνεία τρέμω χωρίς να έχω τίποτα λαθραίο στις αποσκευές μου. Ίσως μέ-

σα μου να υπάρχει κάποια βαθιά απωθημένη εγκληματική τάση, διαφορετικά δε θα ενδιαφερόμουν τόσο για τους εγκληματίες, δε θα έγραφα γι' αυτούς τόσο συχνά. Σκέφτομαι ότι πολλοί συγγραφείς του μυθιστορήματος αγωνίας –εκτός ίσως από εκείνους που οι ήρωες ή οι ηρωίδες τους είναι σκέτα θύματα και οι εγκληματίες τους εκτός σκηνής, απεχθείς ή καταδικασμένοι– θα πρέπει να νιώθουν ένα είδος συμπάθειας και ταύτισης με τους εγκληματίες, διαφορετικά δε θα εμπλέκονταν μαζί τους συναισθηματικά στα βιβλία τους. Υπό αυτή την έννοια το βιβλίο αγωνίας διαφέρει παρασάγγας απ' τις ιστορίες μυστηρίου. Ο συγγραφέας του μυθιστορήματος αγωνίας συνήθως βυθίζεται στο μυαλό του εγκληματία, τον οποίο γνωρίζει στη διάρκεια του βιβλίου, όπου καλείται να περιγράψει ό,τι περνάει απ' το κεφάλι του. Κι αυτό είναι αδύνατον αν δεν τον συμπαθεί.

Βρίσκω το δημόσιο αίσθημα περί δικαιοσύνης αρκετά βαρετό και τεχνητό, γιατί ούτε η ζωή ούτε η φύση ενδιαφέρονται αν θα απονεμηθεί δικαιοσύνη ή όχι. Το κοινό, ή τουλάχιστον η μεγαλύτερη μερίδα του κοινού, θέλει να βλέπει το νόμο να θριαμβεύει, αν και ταυτόχρονα του αρέσει η βία. Αρκεί να ασκείται από τη σωστή πλευρά. Οι ντετέκτιβ

ήρωες μπορεί να είναι βίαιοι, σεξουαλικά ασυνείδητοι, να βιασιοπραγούν εις βάρος γυναικών και παρ' όλα αυτά να παραμένουν δημοφιλείς, προφανώς γιατί κυνηγάνε κάτι χειρότερο από τον εαυτό τους.

ΤΟ ΣΧΕΔΟΝ ΑΠΙΣΤΕΥΤΟ

Στις πλοκές μου αρέσουν πολύ οι συμπτώσεις και οι σχεδόν (αλλά όχι εντελώς) απίστευτες καταστάσεις, όπως λόγου χάρη, στο πρώτο κεφάλαιο του *Ξένοι στο τρένο*, το τολμηρό σχέδιο που προτείνει ένας από τους δύο άντρες στον άλλο, τον οποίο έχει γνωρίσει μόλις πριν από μερικές ώρες· η τυχαία επιλογή του Τομ Ρίπλεϋ, ενός δυνητικού δολοφόνου, απ' τον πατέρα ενός νέου προκειμένου να τον αναγκάσει να γυρίσει απ' την Ευρώπη· η απίθανη και ελάχιστα υποσχόμενη συνάντηση του Ρόμπερτ και της Τζένυ στο *Η κραυγή της κουκουβάγιας*, όπου εκ πρώτης όψεως ο Ρόμπερτ είναι ένας ματάκιας, κάτι που η Τζένυ, που νιώθει έλξη γι' αυτόν, αγνοεί. Συνήθως γράφω βιβλία που η αρχή τους είναι αργή, ακόμα και ήρεμη, στη διάρκεια της οποίας ο αναγνώστης αποκτά μια καθολική γνώση για τον ήρωα εγκληματία και για τον περίγυρό του. Αυτό όμως δεν είναι κανόνας,

